

INTERNATIONAL OLYMPIAD OF TEACHERS AND TRAINERS

Физика. Мұғалімдер лигасы. 11 қаңтар 2026 жыл

Теоретикалық бөлім (30 балл)

Есеп 1. (6 балл)

Сұйық оттегінің тығыздығын, меншікті булану жылуын және потенциалдық шұңқырдың тереңдігін қарапайымдатылған модель бойынша бағалаңыз. Молекулалардың өзара әрекеттесуінің потенциалдық энергиясы келесі өрнекпен берілген:

$$U(r) = 4a \left(\left(\frac{b}{r} \right)^{12} - \left(\frac{b}{r} \right)^6 \right),$$

мұндағы $a = 406 \cdot 10^{-23}$ Дж, $b = 3,3 \cdot 10^{-10}$ м. Ал r – молекула центрлерінің арасындағы қашықтық, a және b - осы заттың байқалған қасиеттерін ең жақсы сипаттайтын параметрлер. Оттегінің молярлық массасы $32 \frac{\text{г}}{\text{моль}}$.

Есеп 2. (7 балл)

Массасы 1 кг доп 130 м биіктіктен 2 м/с жылдамдықпен горизонталь лақтырылады. Ауа кедергісі $\vec{F} = -0,8\vec{v}$, мұндағы жылдамдық $v \frac{\text{м}}{\text{с}}$ -пен берілген. Біраз уақыттан кейін ол тұрақты жылдамдықпен қозғала бастады.

2.1. Доптың ұшу қашықтығын анықтаңыз.

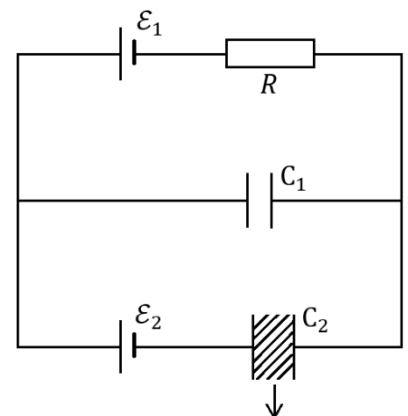
2.2. Доптың ұшу уақытын табыңыз.

Есеп 3. (8 балл)

Төмендегі тізбекте:

$\mathcal{E}_1 = 2$ В, $\mathcal{E}_2 = 5$ В, $R = 100$ Ом, $C_1 = 6 \cdot 10^{-3}$ Ф, $C_2 = 4 \cdot 10^{-3}$ Ф. C_2 конденсаторы қабырғалары $L = 0,6$ м болатын шаршы металл пластиналардан тұрады, олардың арасындағы кеңістік толығымен өтімділігі $\varepsilon = 5$ диэлектрикпен толтырылған. Диэлектрик C_2 конденсаторынан тұрақты жылдамдықпен баяу шығарылады.

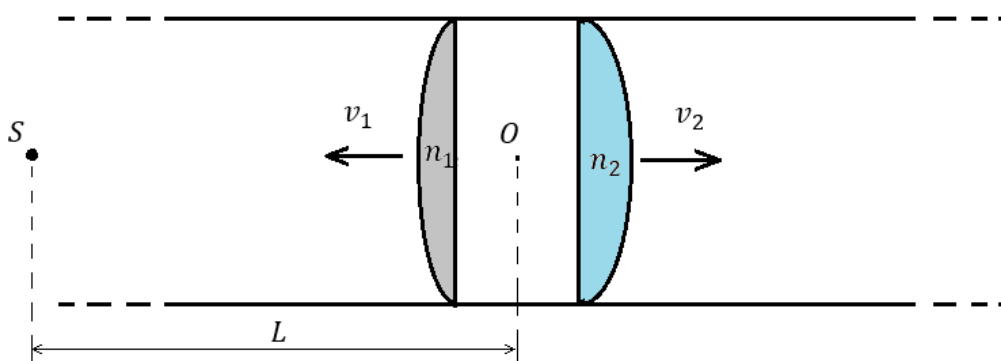
Диэлектрикті $x = 0,1$ м қашықтыққа шығарған кезден бастап, C_1 конденсаторында 6 В тұрақты кернеу орнатылады деп ойласақ, орныққан режим үшін:

- 3.1. ЭҚК-тері $\mathcal{E}_1$ және $\mathcal{E}_2$ элементтері арқылы өтетін токтардың мәндерін және $\mathcal{E}_1$ арқылы өтетін токтың бағытын анықтаңыз.
- 3.2. Диэлектрикті $x = 0,1$ м-ге ығыстырған кезде C_2 конденсаторының сыйымдылығын және оның кернеуін табыңыз.
- 3.3. C_2 конденсаторының зарядын есептеңіз.
- 3.4. Диэлектриктің жылдамдығын анықтаңыз.
- 3.5. Орныққан режимнен бастап диэлектрик конденсатордан толық шыққанға дейін C_2 конденсаторының энергиясы қалай өзгерді?

Есеп 4. (9 балл)

Вакуумде орналасқан екі жағы ашық болатын ұзын цилиндр тектес ыдыстың ішінде екі жұқа жазық дөңес линза бар. Бірінші линзаның қисықтық радиусы $R_1 = 20$ см және сыну көрсеткіші $n_1 = 1,33$, ал екіншісінікі – $R_2 = 25$ см және $n_2 = 1,5$. Бастапқы кезде екі линза жазық жақтарымен бір-біріне O нүктесінде жанасып тұр. Екі линза сәйкесінше $v_1 = 10 \frac{\text{см}}{\text{с}}$ және $v_2 = 30 \frac{\text{см}}{\text{с}}$ жылдамдықтармен суретте көрсетілген бағыттарда қозғала бастады. S жарық көзі O нүктесінен L қашықтықта орналасқан.

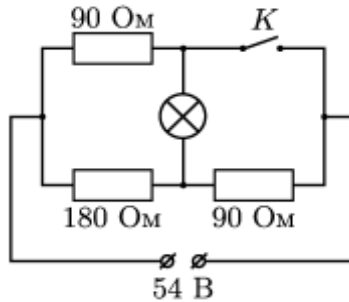
- 4.1. t уақыт мезетіндегі S жарық көзінің линзалардағы кескіндері O нүктесінен қандай қашықтықта болады.
- 4.2. t уақыт мезетіндегі S жарық көзінің линзалардағы кескіндерінің жылдамдықтары қандай болады.
- 4.3. Екінші кескіннің қандай уақыт аралығында жорамал болатынын анықтаңыз. Санақ басынан 10 секундқа дейінгі уақытты қарастырыңыз.

Методикалық бөлім (15 балл)

Есеп шешімдеріндегі немесе есеп тұжырымдарындағы қателерді анықтаңыз. Оларды әрбір жеке пункттер бойынша түзетіңіз (бірақ өзіңіздің шешу әдісіңізді ұсынбаңыз!).

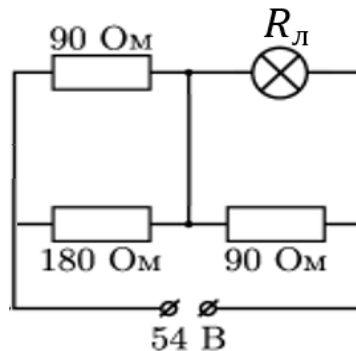
Есеп 1. (5 балл)

Егер кілт тұйықталған кезде шамның жарқырауы өзгермесе, оның кернеуі $U_{ш}$ мен кедергісін $R_{ш}$ анықтаңыз.

Оқушының шешімі:

I. Кілт ажыраған жағдай үшін эквивалентті сызба:

1. Шамның параллель жалғануындағы тізбек бөлігінің кернеуі:

$$U_1 = U_{ш} + 90 \text{ Ом} \cdot \frac{U_{л}}{90 \text{ Ом}} = 54 \text{ В}$$

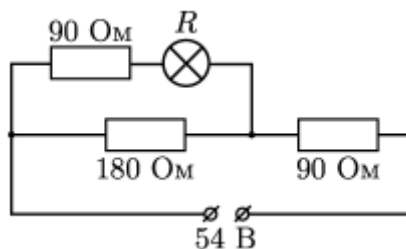
2. Осы тізбек бөлігіндегі ток күші:

$$I_1 = \frac{U_{ш}}{R_{ш}}$$

3. Тізбектің жалпы кернеуі:

$$U_1 = U_2 = 54 \text{ В}$$

II. Кілт тұйықталған жағдай үшін эквивалентті сызба:

4. Параллель жалғанған лампа мен резистор арқылы ағатын ток күші:

$$I_1 = \frac{U_{\text{ш}}}{R_{\text{ш}}} + \frac{U_1}{90 \text{ Ом}}$$

5. Тізбектің жалпы кернеуі:

$$U_{\text{ш}} + 90 \text{ Ом} \frac{U_{\text{ш}}}{R_{\text{ш}}} + 90 \text{ Ом} \left(\frac{U_{\text{ш}}}{R_{\text{ш}}} + \frac{U_{\text{ш}} + 90 \text{ Ом} \frac{U_{\text{ш}}}{R_{\text{ш}}}}{90 \text{ Ом}} \right) = 54 \text{ В}$$

6. Алынған теңдеулердің шешімі:

$$U_{\text{ш}} = 8 \text{ В}, R_{\text{ш}} = 20 \text{ Ом}.$$

Есеп-сұрақ 2. (5 балл)

Жылу оқшауланған цилиндрден және жылжымалы поршеннен тұратын құрылғы ішінде температурасы $t_0 = 0^\circ\text{C}$, бастапқы қысымы p_0 және көлемі V_0 идеал газ бар. Алдымен газды тұрақты қысымда t температураға қыздырады. Содан кейін температураны өзгертпей, газды бастапқы V_0 көлемге жеткізу үшін оған қосымша p_1 қысым түсіреді. Кейін газ қысымын өзгертпей, оны бастапқы температураға дейін салқындатты. Соңында газды бастапқы көлеміне қайтару үшін газ қысымын қандай да бір p_2 шамасына кемітті. p_1 және p_2 қысымдарын салыстырыңыз.

1. Газды t температураға қыздырғанда, оның көлемі $V_1 = V_0 \gamma t$ болады, мұндағы γ - көлемдік ұлғаю коэффициенті.

2. Көлем бастапқы мәніне оралуы үшін газға түсірілетін p_1 қысымы:

$$\begin{aligned} p_0 V_0 \gamma t &= (p_0 + p_1) V_0 \\ p_0 \gamma t &= p_0 + p_1 \\ p_1 &= p_0 (\gamma t - 1) \end{aligned}$$

3. Газды енді t температураға суытамыз. Сонда оның температурасы бастапқы $t_0 = 0^\circ\text{C}$, ал көлемі $V_2 = V_0 (1 - \gamma t)$ және қысымы $(p_0 + p_1)$ болады.

4. Газды бастапқы көлеміне дейін ұлғайту үшін поршеньге қосымша p_2 қысымын түсіру керек. Енді газдың көлемі V_0 және қысымы $(p_0 + p_1 + p_2)$.

5. Бойль-Мариотт заңы бойынша:

$$(p_0 + p_1 + p_2) V_0 = p_0 V_0 (1 - \gamma t)$$

6. Егер $p_1 = p_0 (\gamma t - 1)$ екенін ескерсек, онда:

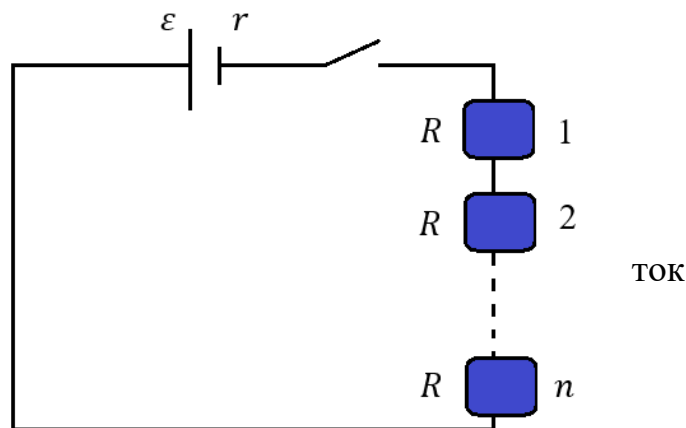
$$p_0(\gamma t - 1) + p_0 + p_2 = p_0 - p_0 \gamma t$$

7. немесе $p_2 = p_0(1 + 2\gamma t)$

$$\frac{p_2}{p_1} = \frac{1 + 2\gamma t}{\gamma t - 1}$$

Есеп-пайымдау 3. (5 балл)

Суретте ток көзі мен қышқылдандырылған суы бар n кюветтен (арнайы ыдыстан) тұратын аккумулятор берілген. Тізбек арқылы ток өткен кезде тізбектің ПӘК-і кювет санына қалай тәуелді екенін анықтаңыз. Мұндағы ε – көзінің ЭҚК-і, n – кювет саны, r – ток көзінің ішкі кедергісі, ал R – бір кюветтің кедергісі.

1. Тізбектегі ток күші:

$$I = \frac{\varepsilon}{r + nR}$$

2. Аккумулятордың заряды тұрақты Q болса, онда разрядталу уақыты:

$$t = \frac{Q}{I} = \frac{Q(r + nR)}{E}$$

3. Сол себепті электродтарда түзілетін зат массасы:

$$m = nkIt = nkQ$$

4. n артқан сайын бұл шама артады

5. Сонда

$$\eta = \frac{nR}{r + nR}$$

Бірақ бұл энергияның сақталу заңына қайшы келетін сияқты? Пайымдаудағы қателік неде немесе шешімде қателіктер бар ма?

INTERNATIONAL OLYMPIAD OF TEACHERS AND TRAINERS

Физика. Лига учителей. 11 января 2026 г.

Теоретическая часть (30 баллов)

Задача 1. (6 баллов)

Оцените плотность жидкого кислорода, удельную теплоту его парообразования и глубину потенциальной ямы в упрощенной модели, если потенциальная энергия взаимодействия молекул задается выражением:

$$U(r) = 4a \left(\left(\frac{b}{r} \right)^{12} - \left(\frac{b}{r} \right)^6 \right),$$

где $a = 406 \cdot 10^{-23}$ Дж, $b = 3,3 \cdot 10^{-10}$ м. Здесь r – расстояние между центрами молекул, a и b – заданные параметры, дающие наилучшее согласие с наблюдаемыми свойствами этого вещества. Молярная масса кислорода $32 \frac{\text{г}}{\text{моль}}$.

Задача 2. (7 баллов)

Мяч массой 1 кг бросили со скоростью 2 м/с горизонтально с высоты 130 м. Сопротивление воздуха $\vec{F} = -0,8\vec{v}$, где скорость v измеряется в $\frac{\text{м}}{\text{с}}$. Через некоторое время он стал двигаться с постоянной по модулю скоростью. Найдите:

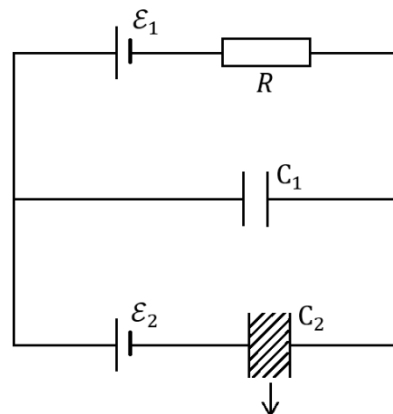
- 2.1. Дальность полета.
- 2.2. Время полета.

Задача 3. (8 баллов).

В представленной ниже схеме:

$\mathcal{E}_1 = 2$ В, $\mathcal{E}_2 = 5$ В, $R = 100$ Ом, $C_1 = 6 \cdot 10^{-3}$ Ф, $C_2 = 4 \cdot 10^{-3}$ Ф. Конденсатор C_2 состоит из квадратных металлических пластин со стороной $L = 0,6$ м, пространство между которыми полностью заполнено диэлектриком, с диэлектрической проницаемостью $\varepsilon = 5$. Из конденсатора емкостью C_2 медленно выдвигали с постоянной скоростью диэлектрик.

Предположим, когда диэлектрик выдвинули на расстояние $x = 0,1$ м, на конденсаторе емкостью C_1 установилось постоянное напряжение 6 В. Исходя из данного предположения рассчитайте:

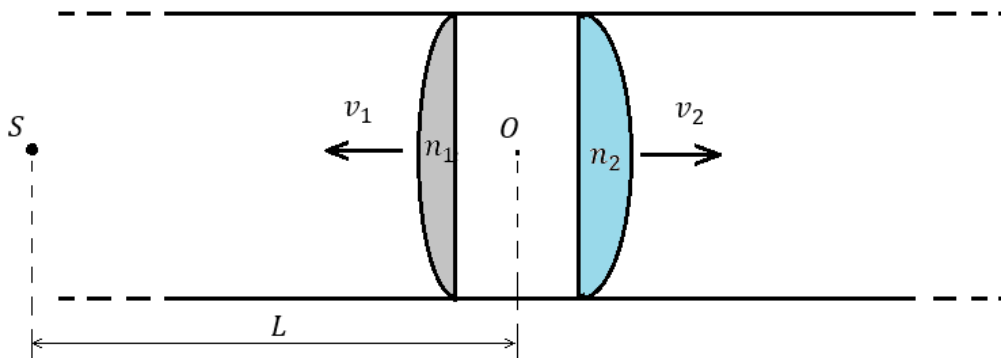

- 3.1. Значения токов, протекающих через элементы ЭДС $\mathcal{E}_1$ и $\mathcal{E}_2$ и направление тока через $\mathcal{E}_1$.

- 3.2. Какой стала емкость конденсатора C_2 и напряжение на нём, когда диэлектрик выдвинули на $x = 0,1$ м.
- 3.3. Каким стал заряд на конденсаторе C_2 .
- 3.4. Найти скорость перемещения диэлектрика.
- 3.5. Как изменилась энергия конденсатора C_2 с момента установления постоянного напряжения до момента полного выхода диэлектрика из конденсатора?

Задача 4. (9 баллов)

Длинный цилиндрический сосуд с двумя открытыми концами, находящийся в вакууме, содержит две тонкие плосковыпуклые линзы, изготовленных из стекол с показателем преломления $n_1 = 1,33$ и $n_2 = 1,5$. Радиус кривизны поверхности первой линзы равен $R_1 = 20$ см, а второй линзы – $R_2 = 25$ см. Первоначально две линзы соприкасаются друг с другом с плоскими гранями в точке O . Затем оба стекла начинают двигаться в как показано в рисунке с постоянными скоростями $v_1 = 10 \frac{\text{см}}{\text{с}}$ и $v_2 = 30 \frac{\text{см}}{\text{с}}$ соответственно. Источник света S расположен на расстоянии $L = 2$ м от точки O .

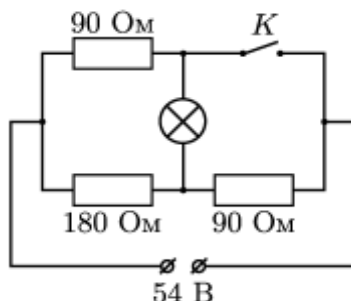
- 4.1. На каком расстоянии от точки O будут находиться изображения источника света S через каждую линзу в момент времени $t = 5$ с?
- 4.2. Каковы будут скорости изображений источника света S через каждую линзу в момент времени $t = 5$ с?
- 4.3. Определите в каком промежутке времени второе изображение будет мнимым. Рассмотреть время от начала отсчета до 10 с.

Методический часть (15 баллов)

Найдите ошибки в решениях или рассуждениях задач. Исправьте их по пунктам (при этом свой метод решения не предлагать!).

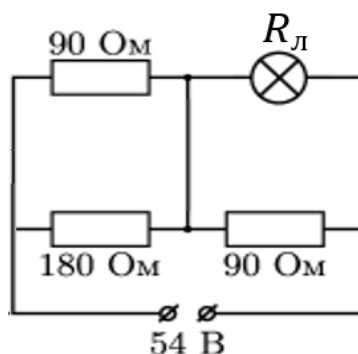
Задача 1. (5 балл)

Определите напряжение $U_{\text{л}}$ и сопротивление $R_{\text{л}}$ лампочки, если накал не меняется при замыкании ключа.

Решение ученика:

I. Эквивалентная схема при разомкнутом ключе:

Пусть $U_{\text{л}}$ – напряжение на лампочке, а $R_{\text{л}}$ – сопротивление лампочки.

1. Напряжение на участке, содержащем параллельное соединение лампочки:

$$U_1 = U_{\text{л}} + 90 \text{ Ом} \cdot \frac{U_{\text{л}}}{90 \text{ Ом}} = 54 \text{ В}$$

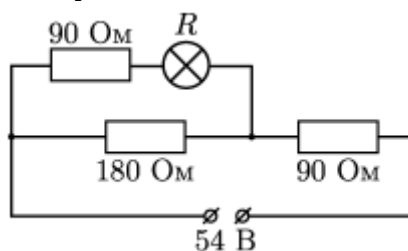
2. Сила тока на этом участке:

$$I_1 = \frac{U_{\text{л}}}{R_{\text{л}}}$$

3. Напряжение во всей цепи:

$$U_1 = U_2 = 54 \text{ В}$$

II. Эквивалентная схема при замкнутом ключе:

4. Сила тока, текущего через соединённые параллельно лампу и резистор, равна:

$$I_1 = \frac{U_L}{R_L} + \frac{U_1}{90 \text{ Ом}}$$

5. Напряжение во всей цепи:

$$U_L + 90 \text{ Ом} \cdot \frac{U_L}{R_L} + 90 \text{ Ом} \cdot \left(\frac{U_L}{R_L} + \frac{U_L + 90 \text{ Ом} \cdot \frac{U_L}{R_L}}{90 \text{ Ом}} \right) = 54 \text{ В}$$

6. Решение полученных уравнений:

$$U_L = 8 \text{ В}, R_L = 20 \text{ Ом}.$$

Задача-вопрос 2. (5 балл)

Дано устройство, состоявшее из теплоизолированного цилиндра, в котором находится идеальный газ при $t_0 = 0^\circ\text{C}$, некотором начальном давлении p_0 , объеме V_0 и подвижный поршень. Сперва нагрели газ при постоянном давлении на t , затем не меняя температуры создали дополнительное давление на газ p_1 так, чтобы довести его до прежнего объема V_0 . Охладили теперь газ, не меняя давления до первоначальной температуры. Чтобы довести газ до прежнего объема, снизили с поршня некоторое давление p_2 . Сравните p_1 и p_2 .

1. Нагреем газ на t тогда его объем будет равен $V_1 = V_0\gamma t$, где γ – это коэффициент объёмного расширения

2. Создадим давление p_1 так, чтобы объем стал прежним:

$$p_0 V_0 \gamma t = (p_0 + p_1) V_0$$

$$p_0 \gamma t = p_0 + p_1$$

$$p_1 = p_0(\gamma t - 1)$$

3. Охладим теперь газ на t , тогда он приобретет прежнюю температуру $t_0 = 0^\circ\text{C}$, но объем его станет $V_2 = V_0(1 - \gamma t)$, давление $(p_0 + p_1)$.

4. Чтобы довести газ до прежнего объема, придется добавить давление p_2 на поршень. Теперь объем газа V_0 , давление $(p_0 + p_1 + p_2)$

5. По закону Бойля-Мариотта имеем:

$$(p_0 + p_1 + p_2) V_0 = p_0 V_0 (1 - \gamma t)$$

6. или, принимая в расчет, что $p_1 = p_0(\gamma t - 1)$ получим:

$$p_0(\gamma t - 1) + p_0 + p_2 = p_0 - p_0 \gamma t$$

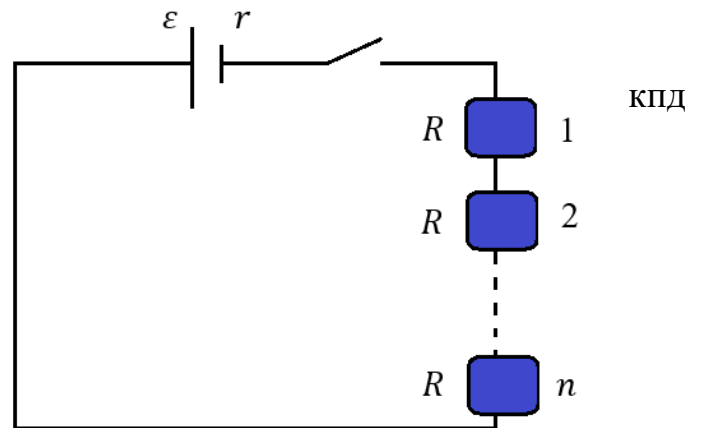
7. или $p_2 = p_0(1 + 2\gamma t)$

$$\frac{p_2}{p_1} = \frac{1 + 2\gamma t}{\gamma - 1}$$

Задача- рассуждение 3. (5 балл)

Дан аккумулятор, n – число кювет с подкисленной водой. Найти как зависит от числа кювет при пропускании тока в цепи.

Пусть у нас ε - Э.Д.С. батареи, n – число кювет, r - внутреннее сопротивление батареи, R - сопротивление одной кюветы.

1. Ток в цепи:

$$I = \frac{\varepsilon}{r + nR}$$

2. При постоянстве заряда аккумулятора Q время разряда:

$$t = \frac{Q}{I} = \frac{Q(r + nR)}{\varepsilon}$$

3. Поэтому на электродах выделится масса вещества:

$$m = nkIt = nkQ$$

4. Эта величина возрастает при увеличении n

5. Тогда

$$\eta = \frac{nR}{r + nR}$$

Но она вроде бы находится в противоречии с законом сохранения энергии? В чем ошибка рассуждений или есть ошибки в решении?

INTERNATIONAL OLYMPIAD OF TEACHERS AND TRAINERS

Physics. Teachers' League. January 10, 2026.

Theoretical section (30 points)

Problem 1. (6 points)

Estimate the density of liquid oxygen, its specific latent heat of vaporization, and the depth of the potential well in a simplified model, assuming that the potential energy of interaction between molecules is given by:

$$U(r) = 4a \left(\left(\frac{b}{r} \right)^{12} - \left(\frac{b}{r} \right)^6 \right),$$

where $a = 406 \cdot 10^{-23}$ J, $b = 3,3 \cdot 10^{-10}$ m. Here r is the distance between the centers of the molecules, and a and b are given parameters that provide the best agreement with the observed properties of this substance. The molar mass of oxygen is 32 g/mol.

Problem 2. (7 points)

A ball of mass of 1 kg is thrown horizontally with a speed of 2 m/s from a height of 130 m. The force of air resistance is $\vec{F} = -0,8\vec{v}$ N, where velocity is measured in meters per second. After some time, the rate of change of the ball's speed becomes negligibly small. Find:

2.1. The horizontal range of the motion.

2.2. The time of flight.

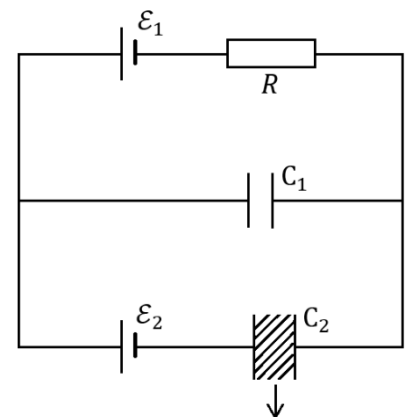
Problem 3. (8 points).

In the circuit shown below:

$\mathcal{E}_1 = 2$ V, $\mathcal{E}_2 = 5$ V, $R = 100 \Omega$, $C_1 = 6 \cdot 10^{-3}$ F, $C_2 = 4 \cdot 10^{-3}$ F. Capacitor C_2 consists of square metal plates with side length $L = 0,6$ m, the space between which is completely filled with a dielectric of permittivity $\epsilon = 5$. The dielectric is slowly pulled out of capacitor C_2 at a constant speed.

Assume that when the dielectric is pulled out by a distance $x=0.1$ m, a constant voltage of 6 V is established across the capacitor with capacitance C_1 .

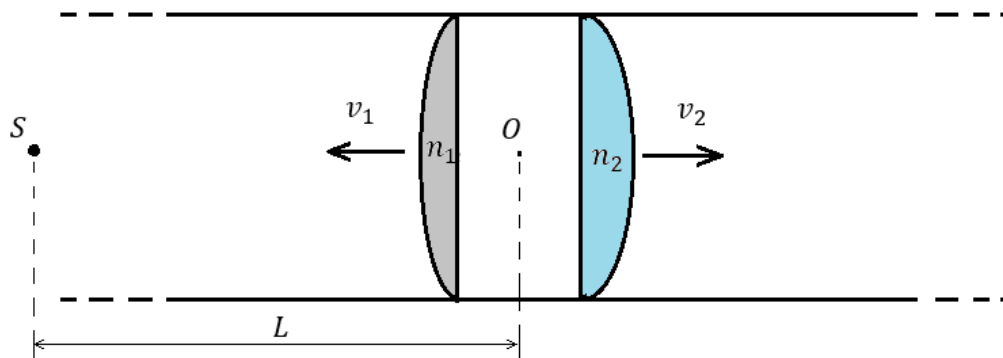
Based on this assumption, calculate:

- 3.1. The values of the currents flowing through the EMF sources $\mathcal{E}_1$ and $\mathcal{E}_2$, and the direction of the current through $\mathcal{E}_1$.
- 3.2. The capacitance of capacitor C_2 and the voltage across it when the dielectric has been withdrawn by $x = 0,1$ м.
- 3.3. The charge on capacitor C_2 when $x = 0,1$ м.
- 3.4. The speed at which the dielectric plate is withdrawn.
- 3.5. How did the energy of capacitor C_2 change from the moment a constant voltage was established until the dielectric was completely removed from the capacitor?

Problem 4. (9 points)

A long cylindrical vessel with two open ends, placed in vacuum, contains two thin plano-convex lenses made of glass with refractive indices $n_1 = 1,33$ и $n_2 = 1,5$. The radius of curvature of the curved surface of the first lens is $R_1 = 20$ cm, and that of the second lens is $R_2 = 25$ cm. Initially, the two lenses are in contact with each other by their plane faces at point O . Then both lenses begin to move as shown in the figure, with constant speeds $v_1 = 10$ cm/s and $v_2 = 30$ cm/s respectively. A light source S is located at a distance $L = 2$ m from point O .

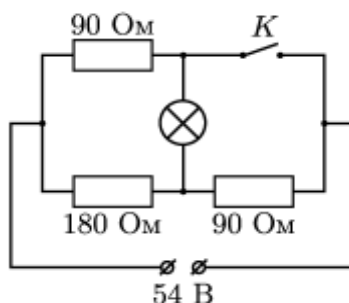
- 4.1 – At what distance from point O will the images of the light source S formed by each lens be located at time $t = 5$ s?
- 4.2 – What will be the velocities of the images of the light source S formed by each lens at time $t = 5$ s?
- 4.3 – Determine during which time interval the second image will be virtual. Consider the time interval from the start of motion up to 10 s.

Methodological section (15 points)

Find the errors in the solutions or in the reasoning of the problems. Identify and correct each error individually (without proposing your own method of solution!).

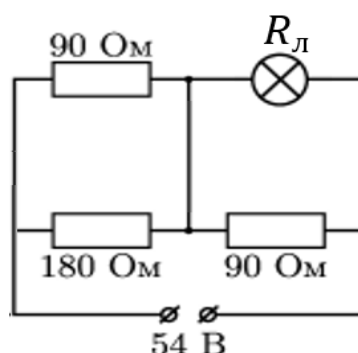
Problem 1. (5 points)

Determine the voltage U_L and the resistance R_L of the light bulb if the filament temperature does not change when the switch is closed.

Student's solution:

1. Equivalent circuit with the switch open:

Let U_L be the voltage across the light bulb, and R_L the resistance of the light bulb. The voltage across the section containing the parallel connection of the light bulb is:

$$U_1 = U_L + 90 \text{ Ohm} \cdot \frac{U_L}{90 \text{ Ohm}} = 54 \text{ V} \quad (1)$$

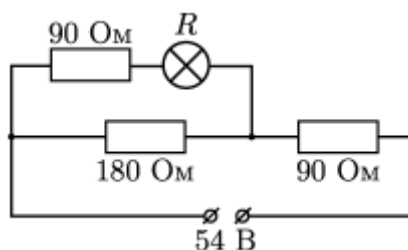
The current in this section is:

$$I_1 = \frac{U_L}{R_L} \quad (2)$$

The voltage across the entire circuit is:

$$U_1 = U_2 = 54 \text{ V} \quad (3)$$

2. Equivalent circuit with the switch closed:

The current flowing through the lamp and the resistor connected in parallel is:

$$I_1 = \frac{U_L}{R_L} + \frac{U_1}{90 \text{ Ом}} \quad (4)$$

The voltage across the entire circuit is:

$$U_L + 90 \frac{U_L}{R_L} + 90 \left(\frac{U_L}{R_L} + \frac{U_L + 90 \frac{U_L}{R_L}}{90} \right) = 54 \text{ V} \quad (5)$$

Solving the obtained equations:

$$U_L = 8 \text{ V}, R_L = 20 \text{ Ом}.$$

Question-problem 2. (5 points)

A device is given consisting of a thermally insulated cylinder containing an ideal gas at temperature $t_0 = 0^\circ\text{C}$, with some initial pressure p_0 , volume V_0 and a movable piston. First, the gas is heated at constant pressure by t . Then, without changing the temperature, an additional pressure p_1 is applied to the gas so as to bring it back to its original volume V_0 . The gas is then cooled, keeping the pressure constant, to the initial temperature. To return the gas to its original volume, some pressure p_2 . Compare p_1 and p_2 .

1. Heat the gas by t then its volume will be $V_1 = V_0 \gamma t$, where γ is the coefficient of volumetric expansion.

2. Let's apply the pressure p_1 so that the volume becomes equal to the original one:

$$\begin{aligned} p_0 V_0 \gamma t &= (p_0 + p_1) V_0 \\ p_0 \gamma t &= p_0 + p_1 \\ p_1 &= p_0 (\gamma t - 1) \end{aligned}$$

3. Now let's cool the gas by t ; it returns to the original temperature $t_0 = 0^\circ\text{C}$, but its volume becomes $V_2 = V_0 (1 - \gamma t)$, and the pressure is $(p_0 + p_1)$.

4. To bring the gas back to its original volume, it is necessary to apply an additional pressure p_2 to the piston. The gas volume is now V_0 , and the pressure is $(p_0 + p_1 + p_2)$

5. By Boyle–Mariotte's law:

$$(p_0 + p_1 + p_2) V_0 = p_0 V_0 (1 - \gamma t)$$

6. or, taking into account that $p_1 = p_0 (\gamma t - 1)$ we obtain:

$$p_0 (\gamma t - 1) + p_0 + p_2 = p_0 - p_0 \gamma t$$

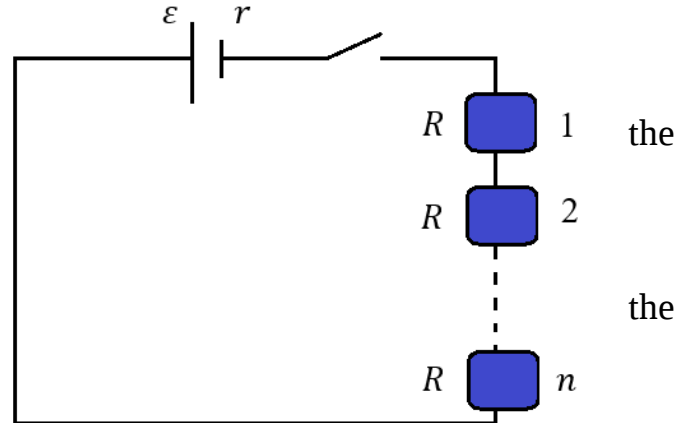
7. Hence, $p_2 = p_0(1 + 2\gamma t)$

$$\frac{p_2}{p_1} = \frac{1 + 2\gamma t}{\gamma - 1}$$

Reasoning problem 3. (5 points)

An electric accumulator is given; n is the number of cells containing acidified water. Determine how the efficiency depends on number of cells when current flows in the circuit.

Let ε be the EMF of the battery, n the number of cells, r the internal resistance of battery, and R the resistance of one cell.

1. The current in the circuit:

$$I = \frac{\varepsilon}{r + nR}$$

2. For a fixed charge Q of the accumulator, the discharge time is:

$$t = \frac{Q}{I} = \frac{Q(r + nR)}{E}$$

3. Therefore, the mass of substance released at the electrodes is:

$$m = nkIt = nkQ$$

4. This quantity increases as n increases.

5. Then

$$\eta = \frac{nR}{r + nR}$$

But this seems to contradict the law of conservation of energy. What is the error in the reasoning, or are there errors in the solution?

